

Engleski katolici i njihove organizacije

13 travnja 1929. bit će 100 godina, da su engleski katolici sebi izvojštili političku slobodu. Država ih prije toga tako gnjavila kroz 300 godina, da su morali seliti i napućiiti Kanadu i druge zemlje u Americi. Drukčije je danas. U mnogoćem ti katolici mogu da i nama budu uzorom i nekoje njihove organizacije pravom pobudom, te bi se slično i kod nas podiglo. Sada protestanti u Engleskoj zavidno gledaju na katoličku Crkvu u svojoj zemlji i mnogi prelaze u njezino krilo. Tako je g. 1919. prešlo k nama 10.592, g. 1920. — 12.621, u g. 1921. — 11. 621, u g. 1922, do 12.406, u g. 1924. do 12.355, u g. 1925. do 11.948, u g. 1926, do 11.714 osoba (Usp. The Catholic Directory 1928, s. 621). U Engleskoj ima sada 2 milijuna katolika i 38 milijuna nekatolika. G. 1870. je bilo tu 1528 katoličkih svećenika, a sada ih ima 4.160. Kardinal je Bourne rekao g. 1926. na katoličkom sastanku u Manchesteru: »Mi nijesmo neznatno udruženje; svugdje vidimo znakove napretka u širenju katoličke istine, u pitanjima katoličkog odgoja, u brzom porastu novih središta za naše djelovanje. Naša je katolička moć u porastu. Naše razne vjerske i karitativne organizacije neprestano rastu brojem i nalaze obilne potpore i širenje više negoli ikada u prošlosti«. To je uistinu Crkva budućnosti i napretka.

I nekoć! Za kraljice je Elizabete g. 1585. umro u Rimu, u zatočju, zadnji engleski katolički biskup Toma Goldwell. Otdada je engleskim katolicima upravljao jedan svećenik, koji je g. 1613. umro u tamnici. 10 godina kasnije imenovan je vikar s biskupskom vlašću. G. 1688. bilo ih je 4 vikara, g. 1840. osam. Pijo IX. je uveo opet crkvenu hijerarhiju g. 1850.

1. Opći pregled.

U Engleskoj su sada 4 nadbiskupije (u Westminsteru, Birminghamu, Cardiffu i Liverpoolu) i 14 biskupija. U Engleskoj je crkva neovisna od države. Papa imenuje biskupe, biskupi kanonike i župnike. Svećenici ne dobivaju nikakove plaće sa strane države; za njih se narod brine, koji uzdržaje i konfesijonalne škole, sirotišta, sjemeništa i crkvene zgrade.

Kako biskupije nijesu ogromne, to biskupi mogu da se posвете poslovima i poticaju, što bi teško bilo, kad bi biskupije bile ogromne kao na pr. u Beču ili Parizu. Stoga je i odnos između biskupa i naroda intiman.

U Engleskoj je svećenik čašćen. Svi ga zovu jednostavno »Father«, pa imao on na sebi i tri doktorata. Svećenika ne će nitko uvrijediti ili omalovažiti; svugdje mu ljudi ustupe mjesta u tramvaju.

Katoličke su crkve izvana dosta skromne. No katolici su podigli i lijepih crkvi. Tako, kada crkva u Westminsteru bude

gotova, moći će uz bok stajati ma kojoj crkvi na kopnu. Slično se može kazati i o nekim redovničkim crkvama, na pr. isusovačka crkva u Farmstreet ili Brompton u Londonu. Nigdje nema toliko svježeg cvijeća kao u engleskim crkvama.

Engleski katolici cijene svoju Crkvu. Treba ih vidjeti za blagoslova ili u procesiji. Kako se lijepo poklone, kada stupe u hram. Ako je Svetotajstvo izloženo nema čovjeka, koji ne će pasti na oba koljena, da se pokloni. Katedrala je n. pr. u Londonu otvorena do 10 sati naveče, a vazda ćeš naći lijepi broj ljudi, koji se tu mole i klanjaju Isusu u Svetohraništu. Tu vidiš i preko dana, kako mnogi mole križni put. U crkvi je sv. Ane u ulici Orchard noćno klanjanje između prve subote i nedelje u mjesecu. Klanjanje počne u 11 sati naveče i prva je misa u pola pet. Tu se klanjaju ljudi svih staleža i dobi. Rano susretneš, kako ljudi iz crkve idu na posao ili u ured. Duhovne vježbe za svjetovnjake su jako raširene. Obavljaju ih muški i ženske, jer su u Engleskoj svi samostani za to otvoreni. Uz to su raširene i duh. vježbe na svršetku sedmice. To biva tako, da u subotu navečer počnu i svrše u nedelju naveče ili ponedjeljak ujutro. Radnici i trgovci goje taj običaj. I nekatolici dolaze na duh. vježbe. I za umjetnike ili predstavljace ima posebni kurs takovih vježbi.

Engleski se katolik ne stidi i javno priznati svoju vjeru. Tako prigodom londonske izložbe g. 1924. i 1925. podiđoše katolici u izložbi crkvu, u kojoj je smješten presv. Sakrament. Tisuće su i tisuće tu prisustvovali sv. misi, primili sv. pričest ili se ispovjedili. Svaki je dan kasno na večer bio blagoslov. Tu je bio divan prizor. U crkvi je uz crnce klečao otmjeni Englez, te Japanc, Kinez, Egipćanin ili Brazilijanac. Svi su skupa pjevali »Tantum ergo sacramentum«.

2. Školsko pitanje.

I Engleska ima svoje školsko pitanje. Postoje dvije vrsti škola: državne i privatne. Privatne se škole moraju boriti s mnogo nepravilika. Stoga nije čudo, da su te škole u gg. 1896 — 1923. od 14.400 škola s 3 milijuna i 600.000 djece pale na 11.900 škola s 2 milijuna i 200.000 djece. Državna je škola u tim godinama porasla od 6.400 škola s 2 milijuna i 400.000 djece na 8.900 škola s 4 milijuna i 400.000 djece. U to je vrijeme Church of England izgubila u svojim školama do 600.000 djece, a Nekonformisti do 400.000 djece. Samo je katolička Crkva kroz to isto vrijeme imala porast na broju djece do 32.000. Ali su katolici i pridonijeli silne žrtve. Neka je poboljšica nastupila g. 1902. s dokinućem Balfour Acts. Odtada su konfesionalne škole dobivale državnu pripomoć, ako su zgrade uređene bile prema državnom propisu. No g. 1906. je pokušala liberalna vlada više puta, da tu pogodnost dokine. Vlada neprestano pravi poteškoća, pa traži za privatne škole Standard-škole, tj. najbolje i najnovije. To je vrlo teško

sada iza rata. Stoga je kardinal Bourne g. 1926. čitavo školsko pitanje postavio na drugo stanovište. On traži ovo: 1. Roditelji imaju pravo, da za svoju djecu sami odaberu školu; 2. U onoj državi nema slobode, gdje vlada ne pusti da se vjerske energije slobodno razvijaju; 3. Država mora priskočiti u pomoć (stipendijama), jer roditelji nijesu u stanju, da uzdrže školu po volji. Stoga: a) svako dijete siromašnih roditelja treba da dobije početkom školske godine državnu pripomoć, da može pohađati svoju školu, koju roditelji odaberu; b) Veličina pripomoći mjeri se prema broju za školu (osnovnu) obvezatne djece; c) roditelji moraju biti slobodni, da upišu svoje dijete ma u koju od države priznatu školu. To su kardinalovi zahtjevi. Roditelji će prema tome dobiti ne novac, nego cedulje, koje škola unovči. Javnost je vrlo sklona ovom riješenju. 2.140.000 engleskih katolika uzdržavalo je g. 1928. o svom trošku 1.276 svojih osnovnih škola s 370 tisuća djece i 486 viših škola svih vrsti s 54.465 djece. To stoji mnogo novaca. Tako su samo katolici biskupije Manchester zadnji 5 godina dali za konfesionalne škole preko 54 milijuna dinara. To je mnogo, ako uzmemo, da su životne namirnice poskupile za 68%, a u tom razmjeru nadnice nijesu poskočile.

Školu ne možemo zamisliti bez preparandija. Zato katolici imaju i svojih 6 ženskih preparandija i jednu mušku. U tim preparandijama postoje skupa i konvikti.

3. Engleski katolici i spoj crkvi.

G. 1926. prešlo je u katoličku Crkvu preko 12.000 osoba. Tu nije ubrojena ni Irska ni Škotska. Englez je religiozan. Tako je i kod javnih banketa u običaju molitva prije jela. Engleski je kralj g. 1925. otvorio veliku londonsku izložbu molitvom (Očenašem). U svoj se Engleskoj mirno svetkuje nedelja kao malo gdje. No religiozne forme nijesu sva vjera. Englez je sklon konzervatizmu, i snošljiv je danas prema inovjercu. On ne će prigovoriti, ako tko od njegove rodbine iz uvjerenja postane katolikom. Tako ima katolika, koji su načelnici i u nekatoličkim gradovima, čak i u Londonu.

Ipak tipični Englez nije više religiozan, niti kršćanin. On je agnostik. O svemu sumnja. Zašto? Leo Ward je o tome kazao g. 1926. na katoličkom sastanku u Manchesteru: »Svi su veliki engleski pisci 19. vijeka barem u toliko upotrebili svoj um, da su tvrdili te um nema vrijednosti i dokazne moći. Danas, osim katoličkih krugova, općenito zapustiše umovanje. Općenito postoji uvjerenje, da su sva intelektualna i moralna načela dvojbeni. Plod je toga neka duševna lijenost«. I Ward je završio svoj govor: »U nijednoj zemlji nema tako malo knjiga, koje treba ozbiljno shvatiti. Isto vrijedi i o kazalištu i o svim javnim pitanjima, o kojima se vodi rasprava«. Uopće Englez danas malo mari za vjerske stvari. No nije li se sad maknuo iz mrtvila, kada je u

javnost nadošlo pitanje o Prayer-Book? (Obredni molitvenik) To valja pripisati nekom Furor protestanticus, koji još živi, i ako nije toliko uperen protiv pape kao nekoć. Činjenica je nepobitna, da engleski puk ide prema bezvjerju i poganstvu. Strašan je broj nekrštene djece kod nekatolika. Crkve se anglikanske kao i nekonformista sve više ispražnjuju. Bt Control javno uči ograničenje poroda i osim katoličke Crkve nitko ne ustaje protiv te zablude. Masi je sve jedno, da li djeca idu u državne ili vjerske škole. U anglikanskoj crkvi ima čak i biskupa ateista. I anglikanci to trpe. Tako je jeseni g. 1927. anglikanski biskup Barnes iz Birminghama u Westminsteru propovijedao pred londonskim učenicima u sasna bezbožnom smjeru. Zato mu nije ni vlas s glave pala. Biskupi se ne mogu složiti, kad se radi o kakvom načelu. Tu vrijedi: koliko glava, toliko mnijenja. Stoga se i skepticizam širi i među pukom; nema tko da ga pouči s pravom sigurnošću. To je razlog, da biskupi u svojim pastirskim pismima radije raspravljaju o socijalnim ili gospodarskim pitanjima.

Ova se nejedinstvenost odražuje i u vanjštini anglikanske crkve. Isusovac Leslie I. Walker opisuje to stanje ovako: »U nekim češ anglikanskim crkvama naći pokraj vratiju blagoslovene vode, na sredini veliki oltar s »tabernakulom«, križem, svijećama i svjetiljkama. Ima tu i ispovjedaonica. I službu Božju drže kao katolici, ali dakako u engleskom jeziku. Inače se slažu u odijelu, boji, ceremonijama, svemu. I »pričest« dijele iz ciborija, što ga čuvaju u tabernakulu. No takovu službu Božju ne možeš pratiti pomoću Prayer Book, tom službenom anglikanskom knjigom. U propovijedi čuješ, kako se ovaj ili onaj pokojnik preporuča u molitve. Naveče je blagoslov, a propovijed je o Majci Božjoj ili presv. Sakramentu. No ako slijedeće nedelje pohodiš drugu anglikansku crkvu u drugoj ulici, tu nema svega, što je prije navedeno. Tu nema mise, nego iza jutarnje molitve slijede litanije i možda naveče, ali vrlo kasno, pričest«. (The Problem of Reunion. 1920) Ne radi se dašto ni u kojem slučaju o pravoj pričesti, jer kako engleska otpala crkva nema valjano zaređenih svećenika, tako nema ni prave Mise ni Sakramenta.

Katolici u Engleskoj žele svoju domovinu opet privesti u katoličku Crkvu. O tome oni javno raspravljaju; to oni ne tajе. O tome propovijedaju kat. biskupi s propovijedaonice i govornici na katol. sastancima, novine otvoreno o tom pišu. Englez poznaje molitvu: »Jesus! Convert England! Have Mercy on this Country! —Isuse! Obrati Englesku! Smiluj se našoj zemlji!« Kat. svećenik i puk mole barem jednom u mjesecu pred izloženim Svetootajstvom za to obraćenje Engleske, koja je u 16. vijeku ostavila svoju majku Crkvu. Ovaj rad i molitve smatraju Engleski katolici kao svoju domovinsku dužnost, jer se svaki Englez ponosi svojom domovinom.

4. Kat. organizacije.

a) The Guild of our Lady of Ranson.

Ova »Bratovština Majke Božje od otkupljenja« postoji od g. 1887. Cilj joj je, da molitvom i radom privede Englesku opet u krilo naše Crkve. Ima oko 100.000 članova. Ovu je bratovštinu osnovao Father Filip Fletcher (umro u siječnju 1928. u Londonu u 80. godini). I sam je prešao iz protestantizma. Njemu je desna ruka bio odvjetnik Lister Drummond, također obraćenik, koji je umro g. 1916. Oni su vodili procesije u Londonu sa slikom Majke Božje. Kada bi procesija istupila, a na čelu iste upravo spomenuti odvjetnik nosi križ, onda su i plašljivi katolici dobili srčanosti i s njime javno na glas molili krunicu. Te procesije imponiraju protestantima i sada. Ova bratovština održi svake godine svoju procesiju kroz London od Newgate u istočnom dijelu do Tyburna u zapadnom Londonu, i to zadnje nedjelje u travnju. Procesija prolazi kroz via dolorosa engleskih mučenika, jer su ih tuđa proveli iz tamnice u Newgate na stratište u Tyburnu, gdje je sada samostan sestara (podignut g. 1903), koje drže vječno klanjanje dan i noć za obraćenje Engleske. Kod Tyburna počinje veliki Hyde-Park. I danas ova Bratovština vodi brigu, da i katolici u tom parku nastupe kao govornici. Što je to? To je osobina Londona. Odmah kod ulaza parka pa uzduž puta govornici postave svoje tribine, i prolaznici zaustavljaju se i slušaju. Govornici su jedan od drugoga toliko udaljeni, da ne ometaju jedan drugoga. Tako i inovjerci čuju katoličku istinu. Sve sekte tu imaju također svoje govornike. Na svršetku govora prolaznici stave pitanja, pa govornik mora odgovoriti.

Članovi ove bratovštine preuzeše i to, da Englesku obrate i pomoću štampe, pa je tako osnovano udruženje »Barrow Brigade«. Članovi i članice prodaju katoličke knjige po ulicama. Duhovne vježbe sv. Ignacija stvaraju svjetovnu katoličku elitu. Usljed toga se u Engleskoj razvio apostolat svjetovnjaka, da je divota. U istu je svrhu osnovan u Londonu g. 1918. »Catholic Evidence Guild« (udruženje za raširjenje katoličkih istina). Što je to?

b) The Catholic Evidence Guild.

Ovu je organizaciju osnovao svjetovnjak James Redwood. On je po zanimanju bio operni pjevač, prvi tenorista. I žena mu je bila pjevačica, te su skupa došli iz Nove Zelandije u London, da se tu kod nekog talijanskog maestra usavrše. No Providnost je drukčije odlučila. Londonska klima, osobito magla, loše je djelovala na glas ovog pjevača, pa je konačno morao se odreći svoga zvanja. Uvidio je, da Bog ima drugu nakanu. Ali koju? Jednog je dana bio u Hyde-Parku i tu je čuo, kako neki protestantski govornik grdi katoličku Crkvu i kleveće. Ne bi li ti branio svoju Crkvu? kao da je čuo neki glas u sebi. Ode do

kardinala Bournea i ovaj mu dozvoli, da i on nastupi u Parku kao govornik. Tako je osnovana nova organizacija.

Redwood je svaki put postavio veliki križ iznad svoje tribine. Sekte su bijesnile, pa su Redwoodovi prijatelji morali stajati pokraj njega kao straža. Katkada ga je morala i policija uzeti u zaštitu. Organizacija se u kratko vrijeme lijepo razvila, te za svoje govornike imade posebne kurseve i ispite. Ona je već ubrala krasnih plodova. Prošle je godine imala 125 govornika i to 85 muških i 40 ženskih, te je održala preko 4.000 govora. U Londonu imade ona sada 50 mjesta (Pitches).

Sada je ova organizacija uvedena i u druge engleske biskupije, čak u Ameriku i Nizozemsku. Engleska organizacija broji 526 govornika i 101 mjesto za govore. Skupštine katkada traju čitave satove; jedan govornik nastupa iza drugoga. Skupštine počinju u 11 sati u Hyde-Parku i svrše u 10 sati naveče.

Catholic Evidence Guild je uvela formalne duhovne vježbe za inovjerce, dakako na otvorenom, i to za čitave sedmice. Tisuće slušaju govornika. G. 1927. je bilo 17 svećenika iz ovih redova: Benediktinaca, Dominikanaca, Isusovaca, redemptorista, pasionista i svjetskih svećenika. U zadnjih je 5 godina uvedena pobožnost Križnog puta u istom parku. Slike predstavljaju pojedine postaje, a svećenik tumači slike i predmoli. Tu je vazda i jecanja i plača.

Članovi su ove organizacije sami prožeti dubokim religioznim životom. Oni drže svaki mjesec prvi petak u čast presv. Srcu Isusovu, drže duh. vježbe na svršetku mjeseca, te i godišnje duh. vježbe. Osobito goje pobožnost adoracije i pobožnost prema Duhu svetom.

c) The Converts Aid Society.

Otkada je počeo u Oxfordu pokret za sjedinjenje crkvi, otkada su Newman i Manning prešli u kat. Crkvu, prelaz je obična stvar. No protestantski svećenici moraju biti junaci, da ostave svoj položaj. Stoga je sam Leon XIII. iznio namisao, da bi se kako providjelo tim svećenicima i upće engleskim obraćenicima, barem za prvo vrijeme. Ova se organizacija brine, da djeca konvertita dobiju dobar odgoj, konvertite smjeste kod katoličkih obitelji, te im potraži posla. Članovi udruženja plaćaju godišnje 1 funtu.

d) The Catholic Guild of Israel

Kod nas gotovo nitko ne misli na obraćenje Židova. Nije tako u Engleskoj. Ondje je g. 1917. osnovano ovo udruženje za obraćenje Židova. To je molitvena organizacija, priključena je nadbratovštini molitve u Jerusalemu, koju je obraćenik (prije Židov) I. A. Ratisbone osnovao. U Englesku je to udruženje doprlo preko Amerike, Francuske i Nizozemske. Tako se ovo udruženje brine, da se tiskaju posebne rasprave o židovstvu i katoličkoj Crkvi. U samostanu sestara naše Druge Gospe u Londonu (Bayswater) je središte, gdje će Židovi naći upute i pouke. Tu je velika biblioteka, sestre i svećenici stoje na raspolaganje. Članovi ili svećenici drže i posebna predavanja u židovskim dijelovima grada.

U Londonu uspješno djeluje među Židovima Isusovac Day, predsjednik ove organizacije. Mnogo se pisalo, kada je jedan od najbogatijih engleskih Židova, Sir Ernest Cassel g. 1921. prešao na katolicizam. Pred 2 godine je prešao i direktor Marconi-društva.

Pitamo li se na koncu: Zašto engleski katolici tako odlučno rade na obraćenju Židova?, odgovor je jednostavan: Obratite Židove, pa ćete onda lako sav svijet obratiti!

c) The Catholic Truth Society.

Vjera se i mnogo širi čitanjem dobrih knjiga. Stoga su engleski katolici osnovali »Katoličko društvo istine«. Glavno mu je sjedište u Londonu. Ono izdaje jeftine brošure, knjige i letake. Njegove brošure ne stoje više od 2 pence. James Britten je to osnovao g. 1884., te je doživio (umro g. 1925) veliko raširenje te organizacije. Sada ćeš to naći u predvorju svake crkve. Članovi udruženja plaćaju godišnje 10 šilinga (oko 135 din.) Uprava se nada, da će udruženje imati buduće godine preko 30.000 članova.

Brošure su podijeljene na 10 serija: Pobožnost, kontroverse, sv. Pismo, socijalna pitanja, vjera i znanost, misije, pripovijesti, pouka u vjeri, biografije i crkvena povijest. Do g. 1926. je izdano do 1.628.000 istisaka. Društvo je prodalo u londonskoj katedrali u samoj godini 1926. do 72.943 istisaka.

č) The Catholic Guild i The Catholic Police Guild.

Prva organizacija ima katoličke predstavnice, kazališno osoblje.

Pred nekoliko je godina biskup Ginisty iz Verduna bio gostom kardinala Bournea. Ovaj pozove svog gosta, da skupa naveče pohode glavnu skupštinu organizacije »The C. Stage Guild« u jednom londonskom kazalištu. Biskup je pomislio, da se radi o otvorenju katoličkog kazališta; nije mogao ni pomisliti, da u Londonu postoji posebna katolička organizacija kazališnih predstavljača. Ovo je g. 1911. osnovala gospoda Miss Etheldred St. Barbe. Udruženje je već g. 1924. brojilo do 2.000 članova ili članica. Organizacija imade u Londonu svoju kuću s krasnom bibliotekom i restoranom.

Članovi su religiozni; svake prve nedelje obave dan duhovnih vježbi, kako je već gore spomenuto. Ti ljudi ne predstavljaju koje-kakove komade, pa zato i odgojno djeluju na sve pučanstvo.

Ova je organizacija sada presađena u Sjevernu Ameriku i Belgiju.

No što je to »Catholic Stage Guild«?

To je katolička organizacija policaja. Ta u samom Londonu imade do 20 tisuća policaja. I među njima ima mnogo katolika. Divno je vidjeti, kada nekoliko stotina članova u paradi pristupa u londonskoj katedrali sv. pričesti, ili kada krenu skupa na hodočašće kome svetištu izvan Londona.

5. Socijalno i internacijsko djelovanje engleskih katolika.

Kako su njemački katolici dugo bili zaposleni borбом protiv kulturkampfa i njegovih posljedica, tako su slično i engleski katolici kasno mogli da se zaposle i socijalnim radom. Žalibože su u Engleskoj nekoji najveći vođe radnika otpali katolici; radništvo je malo poznavalo svoje dužnosti i vjerska načela. Sada engleski katolici imaju organizaciju »Catholic Social Guild«, koja broji 2.500 članova. Udruženje je lani imalo 200 cirkela za socijalni studij. Organ je društva »The Christian Democrat«. Organizacija drži ljetne kurseve i dosada je izdala mnogo knjiga i brošura.

Katolici su pred 5 godina uz ovo podigli u Oxfordu »Catholic Workers College«. To je osnovano prema uzorima Ruskin College u Oxfordu i Labour College u Londonu. Prvi je College umjereno socijalistički, drugi je (u Londonu) revolucionaran. Ministarstvo je g. 1925. oxfordski katolički College priznalo, te članvi iza svojeg studija u ovom kolegiju mogu i na sveučilištu u Oxfordu postići doktorske diplome, jer je ovaj kolegij agregiran tom sveučilištu. Mnogi su bivši slušatelji ovog kolegija namješteni u Trade Unions. Direktor je ovog kolegija Isusovac F. O' Hea.

Engleski su katolici g. 1923. osnovali »Catholic Council for International Relations« (kat. odbor za međunarodne odnose). Osnovao ga je svjetovnjak i obraćenik John Eppstein. Sve su katoličke organizacije tu zastupane i nose dio troška. Ovaj je odbor g. 1926. otvorio u Londonu ured i od studenoga 1927. izdaje svoj časopis »A Catholic Survey«, u kome donosi informacije i radnje. Taj odbor drži konferencije i tako upućuje katolike i nekatolike, kako da sude o ma kojem međunarodnom pitanju; osobito ističe ulogu pape i kat. Crkve u međunarodnom položaju i uplivu. Odbor radi i na tome, da poveže engleske katolike s katolicima čitavog svijeta, pa u tome potpomaže poznati međunarodni Büro u Rimu i Katoličku međunarodnu Ligu u Zugu i Katoličku uniju u Freiburgu (Dr. J. Bolten, Katholisches aus England).

Iz svega navedenog možemo i mi Hrvati mnogo toga naučiti. Engleskih katolika nema ni polovica, koliko nas katolika u SHS, pa eto imaju toliko krasnih organizacija; tako visoku katoličku svijest. Zašto mi u tome zaostajemo? Zašto već postojeće naše organizacije ne pokazuju boljeg života? Čas je da se i mi trgnemo iz drijemeža!

A. G.